

**Stöd till
våldsutövare - i
samverkan.
Delrapport
Kartläggning av
behov.**

Januari 2015

Thomas Jonsland

Innehåll

1. Uppdrag och arbete	4
2. Våldets omfattning	
– en uppskattning av klientunderlaget	5
2.1 Inledning	5
2.2 Anmälda brott/misstänkta personer	5
2.3 Självuppskattad utsatthet	6
2.4 Våld mot barn	8
2.5 Utifrån jämförelser med befintliga verksamheter	9
2.5.1 <i>Mansmottagningen Söderort</i>	9
3. Riktlinjer och styrdokument	10
3.1 Socialstyrelsens Föreskrifter och Allmänna råd (SOSFS 2014:4) - Våld i nära relationer	10
3.2 SKL positionspapper ”För kvinnofrid – mot våld i nära relationer”	11
3.3 Stockholm stads program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer	12
3.4 Stockholm stads budget för 2015	12
4. Nyttan av stöd/behandling av våldsutövare	13
5. Behovsbeskrivningar internt	
Sammanställning utifrån genomförda intervjuer	15
5.1. Östermalms stadsdelsförvaltning	15
5.1.1 <i>Ambivalens och oenighet</i>	15
5.1.2 <i>Arbetet med våldsutövare idag</i>	15
5.1.3 <i>Få ärenden - så man klarar sig som det är</i>	15
5.1.4 <i>Förekommer ändå mycket våld</i>	16
5.1.5 <i>Behov av att utveckla befintliga verksamheten</i>	16
5.1.6 <i>Behov av större, stadsdelsövergripande verksamhet</i>	17
5.1.7 <i>Sammanfattningsvis</i>	17
5.2 Norrmalms Stadsdelsförvaltning	18
5.2.1 <i>Stor enighet om stora behov</i>	18
5.2.2 <i>Stora brister i arbetet med våldsutövare idag</i>	18
5.2.3 <i>Behov av att utveckla befintliga verksamheten</i>	19
5.2.4 <i>Behov av större, stadsdelsövergripande verksamhet</i>	20
5.2.5 <i>Sammanfattningsvis</i>	21
5.3 Kungsholmens stadsdelsförvaltning	22
5.3.1 <i>Mycket som saknas i det som görs idag</i>	22
5.3.2 <i>Stark övertygelse om vikten av arbete med våldsutövare</i>	23
5.3.3 <i>Hur det nuvarande arbetet med våldsutövare kan utvecklas</i>	24
5.3.4 <i>Behov av större, stadsdelsövergripande verksamhet</i>	24
5.3.5 <i>Sammanfattningsvis</i>	25
5.4 Bromma stadsdelsförvaltning	25
5.4.1 <i>Total enighet om behov av att utveckla stöd till våldsutövare.</i>	25
5.4.2 <i>Stöd till våldsutövare idag</i>	26
5.4.3 <i>Hur det nuvarande arbetet med våldsutövare kan utvecklas</i>	27
5.4.4 <i>Behov av större, stadsdelsövergripande verksamhet</i>	28

<i>5.4.5 Sammanfattningsvis</i>	29
6 Sammanfattning och analys	29
6.1 Jag och uppdraget	29
6.2 Tydliga behov utifrån styrdokument	30
6.3 Bristande evidens kräver fortsatt utveckling av metoder	31
6.4 Hur stort är underlaget?	31
<i>6.4.1 Underlag i jämförelse med befintliga verksamheter</i>	32
6.5 Stor enighet om behov inom stadsdelsförvaltningarna	32
6.6 Slutsats	34
7 Referenslista	35
7.1 Källor	35
7.2 Litteratur	35

1. Uppdrag och arbete

Bromma stadsdelsnämnd beviljades under 2014 tillsammans med stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm utvecklingsmedel av Socialstyrelsen för att se över vilka förutsättningar som finns för att samverka när det gäller stöd till våldsutövare.

En projektledare tillsattes som inledde sitt uppdrag 2014-10-06.

Projektledaren fick i uppdrag att, som en första delrapport, redovisa en kartläggning av om behov finns till att samordna stöd till våldsutövare, inom de fyra stadsdelsförvaltningarna.

Rapporten slutsats är tänkt att ligga till grund för projektets andra fas, då projektledaren har i uppdrag att redovisa ett underlag, om behov föreligger, på hur ett samordnat stöd till våldsutövare skulle kunna organiseras inom de fyra stadsdelarna.

För att åstadkomma denna kartläggning har intervjuer genomförts med grupper eller enskilda inom de fyra stadsdelsförvaltningarna:

- ledningsgrupp Verksamhetsområde Socialtjänst i var och en av de fyra stadsdelsförvaltningarna förutom Bromma
- resursgruppen för våld i nära relationer i var och en av de fyra stadsdelsförvaltningar förutom Bromma
- cheferna för Barn- respektive Ungdomsenheten Bromma
- gruppledare Äldre Bromma
- verksamhetscontroller Förskola Bromma
- handläggare¹ Familjefrid Bromma
- bitr chef Vuxengruppen Norrmalm (fd projektledare Kvinnofrid KNÖ)
- enheten Försörjningsstöd, Bromma
- handläggare Familjerätten, Norrmalm
- Bromma Familjebehandlare
- gruppchef Familjerätten Bromma
- handläggare Vuxen (med fokus på våld i nära relationer) Kungsholmen

Ett studiebesök, inklusive intervju, på Mansmottagningen Söderort har genomförts.

Telefonintervjuer har ägt rum med åtta olika verksamheter inom och utom Stockholm stad, som arbetar med stöd till våldsutövare.

---

¹ Under hösten 2014 tf chef Familjefrid

Projektledaren har dessutom haft telefonkontakt med processledaren inom Kunskapscentrum om våld i nära relationer, Stockholms läns landsting.

Fyra olika konferenser, med fokus på våld i nära relationer i allmänhet och stöd till våldsutövare i synnerhet, har projektledaren deltagit vid. Arrangörer har bland annat varit Kvinnofridsnätverket SKL, Länsstyrelserna, Socialstyrelsen och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Projektledaren har slutligen tagit del av styrdokument, utredningar och forskningsmaterial. Dessa specificeras nedan.

2. Våldets omfattning – en uppskattning av klientunderlaget

2.1 Inledning

För att ta reda på behovet av stöd till våldsutövare så är våldets omfattning av betydelse. Det kan ge en fingervisning om hur stort det potentiella klientunderlaget av våldsutövare är.

2.2 Anmälda brott/misstänkta personer

Att titta på antalet anmälda brott är ett sätt att få en fingervisning om antalet utsatta. Och i förlängningen även antalet utövare.

I denna kartläggning har följande brottskoder används Våldtäkt, inomhus. Misshandel, inomhus, i nära relation. Grov kvinnofridskränkning. Grov fridskränkning. Detta mot både kvinnor och män över 18 år.

Om inget annat anges så gäller siffrorna sammanlagt för projektets fyra stadsdelar, under år 2013.

Det gjordes 478 anmälning av de aktuella brotten. I stora drag jämnt fördelat mellan stadsdelarna. Andelen per 100 000 invånare är klart lägre än både hela landet och hela Stockholms stad.

Antalet skäligen misstänka personer för dessa brott var ca 120 stycken.

²

Det är en självklarhet att det råder ett stort mörkertal om man bara tittar på antalet anmälda brott och skäligen misstänka personer. Olika studier ger väldigt olika resultat på hur stor anmälningsbenägenheten är för dessa brott. Det skiftar mellan 4-30%.³

Det skulle innebära att antalet som blivit utsatta för brott i projektets fyra stadsdelar under 2013 är mellan ca 1600-12000. Och att man skäligen kan misstänka att mellan 400-3000 olika personer har utfört dessa brott.

2.3 Självuppskattad utsatthet

Genom studier av självuppskattad utsatthet för våld i nära relationer kan man få en uppfattning om hur många som själva menar att de blivit utsatta. Rimligen kan man anta att bakom varje person som blivit utsatt döljer sig en person som utövat våld. Därför borde antalet våldsutövande vara ungefär det samma som antalet självuppskattat utsatta i studier som dessa.

Tre olika studier har legat till grund för rapportens summering av den självuppskattade utsattheten av våld i nära relationer. De tre studierna liknar varandra i stora drag.⁴

Det handlar om enkäter till ett representativt urval av den vuxna befolkningen. De resultat som här redovisas berör utsatthet under tolv månader, någon gång under 2011-2012.

---

² Statistiken för Anmälda brott och Misstänkta personer är framtagen på Brås hemsida <http://www.bra.se/bra/brott-och-statistik/statistik.html>

³ Våld och hälsa - En befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa. NCK-rapport 2014:1.

Brå (2014), Brott i nära relationer. En nationell kartläggning.

SOU 2014:49 Våld i nära relationer
– en folkhälsofråga

⁴ Definitionen av det våld man frågar efter är i stora drag det samma i de olika undersökningarna. Det handlar om våld från partner eller fd partner. Sexuellt våld inkluderar övergrepp med fysiska och psykiska våldsinslag, övergrepp då den utsatta befunnit sig i ett tillstånd utan möjlighet att försvara sig förnedring och trakasseri. Fysiskt våld inkluderar faktiskt fysiskt våld och hot om fysiskt våld. Psykiskt våld inkluderar nedvärdering, dominans, kontroll, förnedring, mobbning och trakasserier. Med avseende på utsatthet i vuxen ålder begränsas utsatthet för psykiskt våld till att gälla systematiskt och upprepat psykiskt våld, inte utsatthet vid enstaka tillfällen under vuxenlivet.

Brottsförebyggande rådets (Brå) studie ”Brott i nära relationer”⁵ bygger på ett urval av personer boende i Sverige mellan 16–79 år. Studien visar att ca 7 procent uppger att de varit utsatta för någon form av våld i nära relation (fysisk, psykiskt eller sexuellt).

Nationellt centrum för kvinnofrids (NCK) rapport ”Våld och hälsa”⁶ bygger på en studie med ett urval av personer boende i Sverige mellan 18-74 år. Studien visar att ca 8 procent uppger att de har varit utsatta för någon form av våld i nära relation. Ca 3 procent uppger att de har varit utsatta för allvarligt våld.

Socialförvaltningen i Stockholms rapport ”Kartläggning av våld i nära relationer i Stockholms stad”⁷ består av en studie med urval av personer boende i Stockholm stad mellan 16-79 år. Urvalet är dessutom jämnt fördelat mellan stadens alla stadsdelsnämndsområden. Vilket innebär att resultat redovisas både för staden i sin helhet och för varje stadsdel för sig. Resultatet är ungefär det samma både för staden i sin helhet, projektets fyra stadsdelsområden tillsammans och projektets fyra stadsdelar var för sig. Studien visar att ca 14 procent har blivit utsatta för någon form av våld i nära relation. Ca 3 procent uppger att de har blivit utsatta för fysiskt våld.

Skillnaderna mellan studierna vad gäller män respektive kvinnors uppgivna utsatthet är stor. I NCKs studie är det dubbelt så vanligt att som kvinna ha blivit utsatt för någon form av våld i nära relation, än som man. Medan det i Brås studie är ungefär lika vanligt. Fast Brås studie visar samtidigt att kvinnorna oftare är utsatta för grövre och mer återkommande våld. I Socialförvaltningens studie är det ungefär 50 procent vanligare att kvinnor uppger sig vara utsatta än männen.

Sammantaget visar dessa tre studier att mellan 7-14 procent av den vuxna befolkningen årligen är utsatta för någon form av våld i nära relation. Det innebär att det i projektets stadsdelsområden skulle vara mellan 16000 - 32000 utsatta årligen, ungefär jämnt fördelat mellan de fyra stadsdelsområdena.

---

⁵ Brå (2014), Brott i nära relationer.

En nationell kartläggning.

⁶ Våld och hälsa - En befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldutsatthet samt kopplingen till hälsa. NCK-rapport 2014:1.

⁷ Rapport ”Kartläggning av våld i nära relationer i Stockholms stad”. Socialförvaltningen. 2013

2.4 Våld mot barn

När det gäller anmälningar om våld mot barn är det misshandel mot barn 0-6 år där förvaren varit bekant med barnet, som bedömts vara relevant för rapporten. 36 stycken sådana anmälningar är noterade för projektets stadsdelar under 2013. Utifrån samma logik som ovan innebär det ca nio skäligen misstänka förövare.⁸

Om man utgår ifrån att mörkertalet är det samma som ovan gällande vuxna, innebär det mellan 120-900 utsatta barn, och 25-225 utövare.

Studier av barns självuppskattade utsatthet för våld är sällsynt i litteraturen.

Allmänna barnhusets enkätundersökning från 2011 visar att bland 15-åringar är det 14 procent som uppger att de blivit slagna någon gång under livet, och 3 procent som anger att det hänt många gånger.⁹

Om man istället frågar föräldrarna visar Allmänna barnhusets undersökning att knappt var tredje förälder uppgav att de knuffat, huggit tag i eller ruskat om barnet vid en konflikt. Ca 3 procent uppgav att de hade slagit barnet. Andelen som uppgav att det handlat om grovt våld, som slag med knytnävar, sparkar eller slag med föremål, var 0,4 procent.

Enligt uppskattningar som gjorts av kommittén mot barnmisshandel beräknas ungefär 10 procent av alla barn i Sverige ha upplevt våld i hemmet, och att 5 procent upplever det ofta.¹⁰

Sammanfattningsvis är det svårt att få en uppfattning om hur många barn som årligen är utsatta för våld i nära relation. Brå gör en uträkning som anger att minst 150 000 barn i Sverige bor i hushåll där det förekommit våld under det senaste året. Knappt hälften av dessa har upplevt

---

⁸ Statistiken för Anmälda brott och Misstänkta personer är framtagen på Brås hemsida <http://www.bra.se/bra/brott-och-statistik/statistik.html>

⁹ SOU 2014:49 Våld i nära relationer
– en folkhälsofråga

¹⁰ Brå (2014), Brott i nära relationer.
En nationell kartläggning.

återkommande våld i hemmet. Det innebär minst 5000 respektive 2500 barn i projektets stadsdelar.¹¹

2.5 Utifrån jämförelser med befintliga verksamheter

Ett sätt att få en uppfattning om möjligt underlag för en gemensam verksamhet gällande stöd till våldsutövare är att jämföra med redan befintliga verksamheter inom Stockholm stad och andra kommuner.

Nedan följer ett exempel på hur en sådan jämförelse kan se ut.

2.5.1 Mansmottagningen Söderort¹²

Mansmottagningen Söderort ingår i Relationsvårdscentrum Sydost. Det är ett samverkansprojekt mellan Enskede-Årsta-Vantör och ett antal andra stadsdelsnämnder i södra Stockholm.

Där arbetar två behandlare på heltid, plus en chef på 40 procent som man delar med resten av Relationsvårdscentrum Sydost.

De två behandlarna tog under år 2013 emot 118 unika individer för stöd och behandling till våldsutövare - enskilt eller i grupp. Ytterligare 28 stycken hade de enbart telefonkontakt med. Därutöver har de genomfört en del utåtriktat arbete.

Ca 50 procent av klienterna på Mansmottagningen kommer just från Enskede-Årsta-Vantör. Det innebär att drygt en tjänst på Mansmottagningen används till just det stadsdelsområdet.

I projektets fyra stadsdelsområden anmäldes under år 2013 ca 20 procent fler brott i nära relationer än i Enskede-Årsta-Vantör.

I Socialförvaltningens studie om självuppskattad utsatthet (se ovan 3.2) var det ungefär tre gånger så många personer i projektets stadsdelar som angett utsatthet för våld i nära relationer än i Enskede-Årsta-Vantör.

Om man utgår från Socialförvaltningens studie innebär det att för en verksamhet liknande Mansmottagningen Söderort borde det gemensamt för projektets fyra stadsdelar finnas

---

¹¹ Brå (2014), Brott i nära relationer.

En nationell kartläggning.

¹² Information angående Mansmottagningen Söderort är hämtad från Studiebesök den 29/10-14.

ett underlag för drygt tre anställda, som skulle ta emot ca 180 st våldsutövare årligen.

3. Riktlinjer och styrdokument

Det finns ett antal nationella, regionala respektive lokala dokument som beskriver mål och riktlinjer för arbetet med våldsutövare. För att leva upp till vad som beskrivs i dessa dokument kan det finnas behov av olika initiativ och beslut från stadsdelsnämnderna.

3.1 Socialstyrelsens Föreskrifter och Allmänna råd (SOSFS 2014:4) - Våld i nära relationer

Socialstyrelsen publicerade i juni 2014 en ny skrift med föreskrifter och allmänna råd när det gäller våld i nära relationer.¹³

Specifikt för arbetet med våldsutövare finns nu följande Allmänna råd:

”Socialnämnden bör med utgångspunkt i barnets behov kunna erbjuda insatser dels till våldsutövande föräldrar, dels till andra våldsutövande vuxna som bor tillsammans med barn.

Insatserna bör syfta till att våldet upphör och att våldsutövaren får en ökad förståelse för hur våld påverkar barn. De bör genomföras med beaktande av barnets behov av trygghet och säkerhet.

Nämnden bör vidare, utöver vad som anges i första stycket, kunna erbjuda våldsutövare insatser som syftar till att de förändrar sitt beteende och upphör med att utöva våld. Insatserna bör genomföras med beaktande av behovet av trygghet och säkerhet hos våldsutsatta och barn som bevittnat våld.”

Nytt från tidigare skrift från 2009 är att den nu innehåller rekommendationer specifikt för arbetet med våldsutövare, vilket inte var fallet tidigare. Notera dock att för arbetet med våldsutövare är det just Allmänna råd, vilket innebär

---

¹³ Socialstyrelsens Föreskrifter och Allmänna råd (SOSFS 2014:4)

rekommendationer. För arbetet med barn och andra våldutsatta är det oftast bindande föreskrifter som istället gäller.

Nytt från tidigare skrift är också att man nu har föreskrifter och allmänna råd riktade till Hälso- och sjukvården. Dock inget specifikt kring arbetet med våldsutövare.

3.2 SKL positionspapper ”För kvinnofrid – mot våld i nära relationer”

SKLs positionspapper ”För kvinnofrid – mot våld i nära relationer” antogs av en enig förbundsstyrelse i november 2013. Därigenom är det ett stöd och underlag för bland annat alla Sveriges kommuner.

Under rubriken ”Ökat fokus på våldsutövare” slår man fast följande:

”Det är få våldsutövare som döms och i många fall är straffen för ringa för att Kriminalvårdens behandlingsprogram ska sättas in. Det är därför av central betydelse för våldutsatta kvinnor och deras barn att insatser riktade till våldsutövare byggs upp även inom kommuners, landstings och regioners verksamheter.”

”Många män som utövar våld är inte motiverade att söka hjälp för sitt beteende. Det betyder att metoder för motiveringsarbete måste utvecklas.”

Och vidare under rubriken ”Större fokus på det förebyggande arbetet” konstaterar man följande:

”Det krävs ett våldspreventivt arbete för att förebygga och förhindra våldet i sig. Det handlar bland annat om ett aktivt jämställdhetsarbete på samhällets alla nivåer, särskilt med fokus på att förändra normer kring maskulinitet, makt och våld för att flickor och pojkar, kvinnor och män, ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

En viktig del i det framtida arbetet är att upptäcka våldutsatta innan våldprocessen eskalerat men också att upptäcka personer som är våldsbenägna. Tidig upptäckt är avgörande och samhällets alla aktörer bör involveras i detta arbete.”¹⁴

---

¹⁴ För kvinnofrid – mot våld i nära relationer. SKL. 2013

3.3 Stockholm stads program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer

Stockholms stads program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer är ett styrdokument för alla stadens nämnder.

Programmet syftar till att uppnå likställighet i staden. ”Alla män som utövar våld i nära relation, ska få likvärdiga och lika tillgängliga insatser oavsett var i staden de bor.”

Nuvarande program gäller för 2012-2014. Inget talar för några dramatiska förändringar i ett nytt program för 2015 och framåt. Möjligen kan man tänka sig att arbetet med våld i nära relationer i ett nytt program stärks ytterligare, utifrån vad som framgår i den nya majoritetens budget för 2015 (se nedan).

Män som utövat våld är en av tre målgrupper för programmet (utöver kvinnor och barn som är utsatta). ”Att erbjuda och ge insatser till de som utövar våld är en viktig del i arbetet att förebygga och motverka att våldet upprepas” konstateras i programmet.”

Stockholm stad har formulerat ett övergripande mål om att ingen, vare sig man eller kvinna, ska utsättas för våld eller andra övergrepp från närstående. Specifikt för män som utövat våld i nära relation har man formulerat följande två mål:

- Män som utövat våld mot kvinnor i nära relation slutar att använda våld.
- Män som utövat våld mot kvinnor i nära relation tar ansvar för våldets konsekvenser för kvinnor och barn.

15

3.4 Stockholm stads budget för 2015

I Stockholm stads budget för 2015 slår man fast att ”insatser mot våld i nära relationer är en kommunal skyldighet”.

Och just denna budget beskriver att ”Arbetet ska stärkas för att våld i nära relationer ska minska”.

Och vidare:

---

¹⁵ Stockholms stads program för kvinnofrid - mot våld i nära relationer
2012 – 2014

”Stadsdelsnämnderna ska utveckla rutiner och metoder för att inventera målgrupperna och för att upptäcka våldet och hitta våldsutsatta. Ett större fokus behöver läggas på att utveckla det preventiva arbetet för att angripa våldets ursprung. Arbetet med ökade insatser till våldsutövare behöver utvecklas. Att erbjuda och ge insatser till personer som utövar våld är en viktig del i arbetet för att förebygga och motverka våld.”

I budgeten fortsätter man med följande resonemang, fortfarande riktat till stadsdelsnämnderna:

”Våld i nära relationer handlar i hög utsträckning om mäns våld mot kvinnor, och en viktig del i det förebyggande arbetet måste vara att förändra normer kring maskulinitet.

/.../

Personer som slår, eller som känner att de kan använda våld mot sin partner, ska erbjudas behandling.

/.../

Arbetet mot våld i nära relationer ska ges stabila och långsiktiga förutsättningar och inte främst drivas genom projekt.”

Notera att man i flera av formuleringarna använder ”ska”.

I den del av budgeten riktad till Socialnämnden beskriver man att den befintliga verksamheten med behandling av våldsutövare inom Relationsvåldscentrum Sydost ska permanentas.

Man beskriver också att socialnämnden bör inrätta en mottagning och ett skyddat boende för våldsutsatta män.

¹⁶

4. Nyttan av stöd/behandling av våldsutövare

På flera håll i litteraturen försöker man beskriva kunskapsläget när det gäller resultat från utvärderingar av stöd och behandling av våldsutövare. Man försöker kort sagt se om man på en evidensbaserad grund kan säga något om nyttan av dessa insatser.

Många utvärderingar har gjorts, i synnerhet i USA. Utifrån dessa utvärderingar har det i sin tur gjorts metastudier, som väger samman resultat från flera olika utvärderingar. Slutsatserna skiftar från att

---

¹⁶ Kommunstyrelsens förslag till budget 2015 för Stockholms stad

behandlingsmetoderna har mycket begränsade effekter till att forskningen är behäftad med sådana metodologiska begränsningar att det inte går att dra några säkra slutsatser om effekterna.¹⁷

En av de tillförlitligare metastudierna tyder på att de utvärderade programmen bidrar till att minska våldet, även om effekten anses vara liten.¹⁸

Den största svenska studien publicerades av Socialstyrelsen 2010. Studien omfattar åtta verksamheter och knappt 200 män som påbörjat en behandling kopplat till deras våldsutövande.¹⁹

Utvärderingen visar att många män som sökte sig till behandling minskade sitt våld under uppföljningstiden, som var ett år. Dessutom förbättrades männens psykiska hälsa samtidigt som deras alkohol- och narkotikabruk minskade. Resultaten tyder på att insatser riktade till män kan vara ett verksamt medel för att bekämpa våld mot kvinnor i nära relationer. Men resultaten bör tolkas med viss försiktighet eftersom studien inte bygger på några kontroll- eller jämförelsegrupper utan i stort sett bara på männens egna uppgifter om en positiv förändring.²⁰

Socialstyrelsen konstaterar att utvärderingen åtminstone visar att inte någon av insatserna var skadliga, vilket det ibland förs fram farhågor för.²¹

Sammanfattningsvis menar Socialstyrelsen att resultaten i denna utvärdering är lovande. Men att det behövs studier över längre tid och studier som bättre kan avgöra vilka som är de verksamma faktorerna.²²

Mot bakgrund av studien pekar även SKL på ett behov av fortsatta studier.²³

Nationella samordnaren, i sin tur, konstaterar att det inte finns mycket kunskap om vilka resultat behandling av

---

¹⁷ SOU 2014:49 Våld i nära relationer
– en folkhälsofråga

¹⁸ Våldsförebyggande arbete med män. En kunskapsöversikt. SKL 2011.

¹⁹ Behandling av män som utövar våld i nära relationer – en utvärdering. Socialstyrelsen. 2010.

²⁰ Våldsförebyggande arbete med män. En kunskapsöversikt. SKL 2011.

²¹ Behandling av män som utövar våld i nära relationer – en utvärdering. Socialstyrelsen. 2010.

²² Behandling av män som utövar våld i nära relationer – en utvärdering. Socialstyrelsen. 2010.

²³ Våldsförebyggande arbete med män. En kunskapsöversikt. SKL 2011.

våldsutövare leder till, och att en rimlig slutsats är att behandlingsmetoderna kan utvecklas vidare.²⁴

5. Behovsbeskrivningar internt Sammanställning utifrån genomförda intervjuer

5.1. Östermalms stadsdelsförvaltning

5.1.1 Ambivalens och oenighet

Östermalm är den stadsdelsförvaltning där intervjuer har genomförts med minst antal personer. Trots vissa försök har projektledaren inte fått till några intervjuer utöver de med ledningsgruppen Socialtjänst och resursgruppen Våld i nära relationer.

Det är tydligt att det är på Östermalm som den största ambivalensen och de flesta argumenten mot någon form av stadsdelsövergripande arbete med stöd till våldsutövare kommer till uttryck. Samtidigt finns det även många som är starkt övertygade om behovet.

Chefen för Vuxenenheten gav uttryck för den här ambivalensen genom att säga att: ”Fanns det något vore det väl bra”, men beskriver samtidigt att hen egentligen inte ser något behov.

5.1.2 Arbetet med våldsutövare idag

Det stöd till våldsutövare som kan erbjudas idag är av Familjeenhetens egna familjebehandlare. Detta erbjuds endast om barn är involverade. Det handlar då inte om samtal primärt kring våldet, utan snarare om strategier kring föräldraskapet; när man tappar kontrollen, det går överstyr.

Inom Vuxenenheten är det ingen specifik person som är ansvarig för ärenden med våld, utan det kan hamna på alla.

Inom övriga enheter frågar man som regel om våld i nära relationer, men har inget eget stöd att erbjuda.

5.1.3 Få ärenden - så man klarar sig som det är

Den tveksamhet till ett gemensamt, stadsdelövergripande arbete, som kommer till uttryck bygger till största del på erfarenheten av att

---

²⁴ SOU 2014:49 Våld i nära relationer
– en folkhälsofråga

förvaltningen har så få ärenden på temat. Handläggare inom Socialpsykiatrien beskriver dessutom att man ”inte tror på några mörkertal”. Och handläggare på Försörjningsstöd tror inte på något ”uppdämt behov”; upplever inte att man ”missar männen”.

Slutsatsen bland flera är att man klarar sig med det man har och gör idag. När det gäller arbetet med våldsutövare med barn menar både familjehandlare och chef för Familj att de klarar sig med det som är idag. Och handläggare inom Socialpsykiatrien beskriver att om behov av samtalskontakt skulle dyka upp, skulle man hänvisa till psykiatrien.

Den avgörande anledningen till att det är så få ärenden förklarar både Försörjningsstöd, Socialpsykiatrien och Vuxen med att de har så många ensamhushåll.

5.1.4 Förekommer ändå mycket våld

Flera inom förvaltningen beskriver att man vet att det förekommer mycket våld, men att det av olika anledningar inte går att arbeta med det.

En anhörigkonsulent inom Äldre menar att det finns ett stort mörkertal; en grov gissning säger att hälften av anhöriga yppar något om våld i nära relationer. En svårighet inom Äldre är att även om man upptäcker våld, så är den äldre ofta obenägen att ta emot hjälp.

Vuxen beskriver att bland missbrukare förekommer mycket våld. Men våldsutövaren är oftast okänd. Och när klienten själv är våldsutövare så tvingas man prioritera missbruket; finns ingen möjlighet att arbeta med våldet specifikt.

5.1.5 Behov av att utveckla befintliga verksamheten

Hur som helst är det flera inom förvaltningen som beskriver direkta behov av att utveckla arbetet gentemot våldsutövare. Nedan följer några uttryckta behov som säkert skulle gå att utveckla inom befintliga verksamheter inom förvaltningen, men som också skulle kunna utvecklas i en ny stadsdelsövergripande verksamhet.

En anhörigkonsulent inom Äldre beskriver att man borde satsa på att fortbilda i motiverande samtal bland personalen - för att nå fram till berättelserna om våld och därmed ha möjlighet att erbjuda stöd.

Handläggare inom Stöd och service beskriver ett behov av att utveckla stödet till föräldrar till barn med neuropsykiatriska

funktionshinder eftersom det finns en risk att dessa föräldrar i hanteringen av sina barn blir våldsutövande. Chefen beskriver att våld i nära relationer måste synliggöras mer; det krävs utbildning för att skapa ett mer professionellt hanterande gentemot deras målgrupp.

En familjebehandlare beskriver att det finns behov av en form av kunskapsbank för personal inom förvaltningen. Kunskapsbanken skulle bestå av ett specialiserat team som man kan ringa för att få stöd i arbetet med våldsutövare.

5.1.6 Behov av större, stadsdelsövergripande verksamhet

För andra uttryckta behov krävs det en större, stadsdelsövergripande, verksamhet.

En handläggare inom Socialpsykiatri, som på ett sätt tycker att det funkar som det är, tycker ändå att det vore bra om det fanns en specifik mottagning att hänvisa till. En familjebehandlare, som också å ena sidan tycker att det funkar som det är, konstaterar att om man hade något eget så skulle klienter kunna ringa dit och pröva på ett enklare vis; en kontakt skulle upplevas vara lättare att avdramatisera.

Även en chef inom Familj kan se flera behov som skulle täckas av en större verksamhet. Möjligheten till gruppverksamhet skulle öka med ett större underlag. Med en sådan verksamhet kan man också se till att den inte är lokaliserad på samma ställen som övriga socialtjänsten, utan blir en mer separat och oberoende enhet.

Någon i ledningsgruppen beskrev ett tydligt behov av en större stadsdelsövergripande verksamhet för ”om man inte har något att erbjuda, så är det svårt att fråga om våldet”.

Inom ledningsgruppen diskuterades dessutom möjligheten till en öppen verksamhet, där våldsutövaren själv tar kontakt, utan utredning eller beslut om bistånd.

Dessutom var det någon inom ledningsgruppen som väckte frågan om fyra stadsdelar som går ihop verkligen räcker, behövs det inte fler?

5.1.7 Sammanfattningsvis

Det råder både en viss oenighet och en viss ambivalens inom Östermalms stadsdelsförvaltning när det gäller behovet av att utveckla arbetet med stöd till våldsutövare. Få ärenden gör att

många tycker att man klarar sig med det som är idag. Medan andra pekar på stora mörkertal och ett tydligt behov.

5.2 Norrmalms Stadsdelsförvaltning

5.2.1 Stor enighet om stora behov

Utöver resursgrupp Våld i nära relationer och ledningsgrupp Socialtjänst (inkl Äldre) har projektledaren haft intervjuer med bitr chef Vuxengruppen (fd projektledare Kvinnofrid KNÖ) samt handläggare på Familjerätten.

Intrycket är att det råder en mycket stor enighet om behovet av att utveckla arbetet med stöd till våldsutövare. Det råder även en stor enighet om behovet av en större stadsdelsövergripande verksamhet. Projektledaren kan inte påminna sig ha stött på någon som uttryckt att de klarar sig med det som görs idag.

Denna enighet är som allra tydligast inom Familj och Vuxen, men även bland andra enheter har få tveksamheter uttryckts.

Överhuvudtaget är det inte många som nämnt något om få ärenden. Chefen för Socialtjänstens utförarenhet uttryckte att det i och för sig inte var så vanligt med våld i nära relationer bland deras klienter, men att man ändå såg ett tydligt behov av att utveckla arbetet och att hen på längre sikt såg ett behov av en stadsdelsövergripande verksamhet för stöd till våldsutövare.

Chef på Äldre beskrev istället att man kanske hade lite annorlunda fall av våld i nära relationer, men att det definitivt förekom en hel del och att det var en brist att man idag inte har något att erbjuda våldsutövare.

5.2.2 Stora brister i arbetet med våldsutövare idag

De är olika från enhet till enhet om man idag som regel frågar nya klienter om våld. På flera enheter gör alla det rutinmässigt, på andra planerar man att göra det eller väljer istället att dela ut broschyr.

Inom Vuxen kan man idag erbjuda några få stödsamtal till våldsutövare med de av enhetens handläggare som är specialister. Men i princip har man inget eget stöd att erbjuda våldsutövare utan barn. Det man gör är att ibland hänvisa våldsutövaren att själv ta kontakt med Manscentrum.

Familj beskriver att man inte har några speciella rutiner kring våldsutövare. Man har heller inget eget stöd att erbjuda dem. Om

problematiken är knuten till föräldrarollen kan man remittera till familjebehandlare på den upphandlade verksamheten Framnäs, men till dem kan man inte ge något specifikt uppdrag kring våldet.

Inom Äldre kan man enligt handläggare erbjuda vissa kortsiktiga lösningar, som till exempel stödsamtal med anhängkonsulent, annat boende eller olika insatser för avlastning. Men chef inom Äldre beskriver ändå att något egentligt stöd till våldsutövare kan de inte erbjuda.

Handläggare på Familjerätten konstaterar att det är ”konstigt att man inte kan erbjuda något stöd till våldsutövare”. Och chef inom Familj slår fast att det är en brist att det idag inte finns någon ”egen” verksamhet med stöd till våldsutövare.

Bitr chef på Vuxenenheten hävdar att om man fortsätter som nu (istället för att utveckla arbetet) får man inte samma möjligheter att arbeta förebyggande med våld i nära relationer. Dessutom poängterar hen att det innebär att man knappast följer de skrivningar som finns i Stockholms stads budget för 2015.

5.2.3 Behov av att utveckla befintliga verksamheten

Många av synpunkterna från handläggare och chefer handlar inte nödvändigtvis om att starta något stort och nytt, utan snarare om hur det nuvarande arbetet behöver utvecklas.

Ett första steg som behöver tas, enligt bitr chef Vuxen, är att ”överhuvudtaget se att våldsutövare är en grupp socialtjänsten behöver hantera”. Hen menar att ett annat bra steg som redan har inletts är att erbjuda våldsutövare annat boende, istället för att flytta på den våldsutsatta.

Chefen för Utförarenheten beskrev två konkreta behov. Hen saknar ett material att lämna till klienter samt en specifik person inom enheten som personalen kan konsultera vid behov.

Chef på Äldre sökte efter mer samarbete med och hjälp från Vuxen.

Handläggare på Familjerätten tyckte att stöd till våldsutövare bör ske parallellt med utredning eller samarbetsamtal på Familjerätten.

Samma handläggare konstaterade också att mycket arbete måste läggas ner på att nå våldsutövare – de är sällan särskilt tillgängliga. Man bör till exempel aktivt arbeta med att ringa upp och informera och/eller erbjuda stöd – istället för att vänta på att våldsutövaren

ringer upp efter att ha blivit hänvisad. Något liknande beskrev handläggare på Utförarenheten.

5.2.4 Behov av större, stadsdelsövergripande verksamhet

Enigheten om att det finns ett behov av en stadsdelsövergripande verksamhet för stöd till våldsutövare är som sagt stor bland både chefer och handläggare inom Norrmalms stadsdelsförvaltning.

De främsta argumenten rör vikten av och vinsten med samverkan med flera stadsdelar.

Bitr chef på Vuxen menar att ”om man ska hantera och göra ett arbete med våldsutövare på allvar, måste det göras gemensamt med andra stadsdelsförvaltningar”. Även chefer för både Utförarenheten, Äldre och Familj beskriver uttryckligen behovet av en större verksamhet, gemensam med andra stadsdelsförvaltningar.

Den mest grundläggande fördelen med denna typ av samverkan är att underlaget av klienter blir större, som flera av handläggarna och cheferna poängterar. Bitr chefen Vuxen konstaterar att ”större underlag leder till ökade möjligheter att bygga upp kompetens och utveckla verksamheterna”. Och fortsätter: ”Det handlar bland annat om att ha personal med ordentlig kompetens, idag famlar vi med egna handläggare”.

Det är många som beskriver behov, som mer eller mindre bygger på att det finns en större, stadsdelsövergripande verksamhet. Att kunna driva stöd-grupper är ett exempel. Ett annat exempel är behovet av att verksamheten delvis ska ha öppet intag – alltså att man kan komma direkt dit, utan att vara aktuell inom övriga socialtjänsten. Detta att både ha öppet intag och via socialtjänsten är det flera enheter som poängterar behovet av.

Andra är mer inne på metoderna, och möjligheterna till att utveckla dem. Handläggare inom Familj beskriver till exempel ATV (Alternativ till våld) som spännande. Bitr chef på Vuxen konstaterar att det är viktigt att man hittar evidensbaserade metoder för stödet/behandlingen. Handläggare på Äldre beskriver ett behov av att de som arbetar med stöd/ behandling ska ha möjlighet att möta den äldre hemma. Att det finns behandlare som är män, tror handläggaren på Familjerätten är viktigt. Handläggare på Vuxen (som själv har en del stödjande samtal med våldsutövare) tycker att det vore bra att kunna lämna över till terapeuter.

Flera beskriver ett behov av ett nära samarbete med landstinget när det gäller en större verksamhet för stöd till våldsutövare. Chef inom Äldre tycker att man helt enkelt borde driva en sådan verksamhet ihop med landstinget.

Ytterligare argument beskriver istället hur en sådan ny, större verksamhet gör det enklare att hänvisa och koppla vidare en våldsutövare.

Chef på Familj menar att om man som handläggare känner till en verksamhet som fungerar, så leder det till att man till klienten förmedlar en möjlighet till förändring. Det blir också rent praktiskt lättare att koppla vidare till något eget, som man säkert vet är tillgängligt. Handläggare inom Vuxen är inne på samma spår, när hen förklarar att ”det vore bra om man hade tillgängligt någon helt given verksamhet att lämna vidare till”. Och bitr chef på Vuxen konstaterar att en egen, större verksamhet, skulle vara enklare att koppla vidare till än Manscentrum.

Slutligen kan man notera att några fåtal risker med en sådan verksamhet har förts fram. Bitr chef Vuxen pekar på risken att verksamheten blir för särkopplad från socialtjänsten; blir för mycket av egen verkstad. En handläggare inom Familj är inne på samma spår när hen beskriver att om det ska vara öppet intag, så får det inte bli som med BUP – socialtjänsten måste ha en enklare väg in.

Bitr chef Vuxen ser en annan form av risk - att dessa fyra stadsdelar är för få för att driva en relevant verksamhet ihop. Hen förordar en stor verksamhet för hela staden, liknande Kriscentrum för kvinnor och barn, men med fokus på våldsutövaren. Inte minst med argumentet att man då erbjuder alla invånare i Stockholm samma stöd till våldsutövare.

5.2.5 Sammanfattningsvis

Inom Norrmalms stadsdelsförvaltning finns mycket engagemang i frågan om stöd till våldsutövare: Det råder en närmast total enighet om behovet av att utveckla detta arbete – och gärna då till en större, stadsdelsövergripande verksamhet. Många har också konkreta tankar om hur en sådan verksamhet skulle kunna fungera och vad den skulle kunna erbjuda.

5.3 Kungsholmens stadsdelsförvaltning

5.3.1 Mycket som saknas i det som görs idag

Intervjuer har genomförts med ledningsgrupp Social omsorg (myndighetsutövande), resursgrupp Våld i nära relationer samt en av handläggarna inom Vuxen som bland annat hanterar ärenden med våld i nära relationer.

Det är många, både chefer och handläggare, inom förvaltningen som på ett mycket engagerat vis har beskrivit bristerna i arbetet med våldsutövare. En chef på förskola sa att: ”Det är galet, inte klokt, att inget stöd finns att erbjuda”. Enigheten har varit stor att behovet av att utveckla arbetet med våldsutövare är pockande.

Både inom Vuxen och Äldre ställs frågan om våld rutinmässigt i nya ärenden. Inom Familj gör man det inte, förutom vid våld riktat mot barn. Faktum är att inte på någon av Familje-enheterna inom projektets fyra stadsdelsförvaltningar har man en sådan rutinmässig fråga. Inom Funk finns planer på att börja med en sådan rutin.

Inom Familj kan stöd till våldsutövare endast ges om det är kopplat till föräldrarollen. Det görs då ett arbete föräldrarna emellan, för att stärka deras föräldraskap. Detta arbete görs av förvaltningens egna familjebehandlare.

Det finns två handläggare på Vuxen som är ansvariga för ärenden kring våld i nära relationer (utöver deras arbete med missbruk). Den ena av dessa handläggare beskriver att de i stort sett inte har någon kontakt med våldsutövare. Kort sagt – om inga barn förekommer, har ingen på socialtjänsten kontakt med våldsutövare. Handläggaren konstaterar att det är lätt hänt att den våldsutövande mannen helt kommer utanför allt stöd som ges till mamma och barn.

Chef på Vuxen beskriver att man kan hänvisa till Manscentrum, även om det är svårt. De kan också använda andra upphandlade verksamheter, till exempel för KBT-behandling.

Äldre beskriver vissa erfarenheter av våld i nära relationer. Ibland kan demens var orsaken till våldsutövandet, vilket gör det svårt att arbeta med dessa på traditionellt vis inom våld i nära relationer. Andra former av våld kan vara från vuxna barn som bor kvar hos äldre föräldrar. Det man kan göra är att erbjuda extra hemtjänst, så att någon oftare är där. Eller byta lås på dörren eller byta boende. Men de äldre vill i stort sett aldrig ta emot sådan hjälp. Man kan

också lämna vidare till Vuxen, så får man därifrån hantera våldsutövaren.

Inom Förskola har man inget arbete som på något vis är direkt kopplat till våldsutövare. Däremot är chef på förskola tydlig med att våld mellan föräldrar också ska föränleda orosanmälan, vilket hen inte tror är alldeles självklart för alla. Vuxen har för övrigt ett uppdrag att ge info och kunskap till Förskola och Skola om våld i nära relationer, och gör också det kontinuerligt.

5.3.2 Stark övertygelse om vikten av arbete med våldsutövare

Det är många inom Kungsholmens stadsdelsförvaltning som uttrycker en stark övertygelse om vikten av att arbeta med våldsutövare.

En chef på förskola konstaterar kort och gott att man har ”allt att vinna på att jobba med våldsutövare”. Och lägger till att det dessutom är ”samhällsekonomiskt viktigt”.

Handläggare på Vuxen, med inriktning på våld i nära relationer, förklarar att ”det borde vara lika självklart att erbjuda stöd till våldsutövare som till våldsutsatta”. Och vidare ”idag uppmärksammar man våldet, men har inget att erbjuda våldsutövaren”.

Den mest självklara vinsten för barnet är förstås möjligheten att våldet upphör, men flera beskriver andra argument utifrån ett barnperspektiv.

En chef inom Familj menar att det är stärkande för barnet att se hur en förälder tar ansvar för sitt våldsutövande, genom att ta emot stöd/behandling. Handläggare på Vuxen menar dessutom att en sådan stödjande kontakt underlättar arbetet med barnutredningen. Det blir inte så splittrat fokus för socialsekreteraren, utan hen kan känna sig trygg med att våldsutövaren har en egen kontakt. En chef på förskola lägger till att om inget stöd ges till våldsutövaren, så är det lätt hänt att det blir ”tack och hej till den pappan” – med andra ord: ”stödet ökar möjligheten för barnet att ha fortsatt kontakt med en våldsutövande pappa”.

Handläggare både inom Vuxen och Äldre är övertygade om att stöd till våldsutövare innebär ett viktigt förebyggande arbete mot våld i nära relationer.

5.3.3 Hur det nuvarande arbetet med våldsutövare kan utvecklas

Chef på Familj konstaterar att det finns ”ett stort behov av att utveckla arbetet med våldsutövare”. Och flera andra, både chefer och handläggare, kommer med förslag på hur man kan utveckla arbetet, som inte nödvändigtvis kräver en stor, ny verksamhet – utan möjligen kan genomförs inom befintlig organisation.

I ledningsgruppen var man eniga om att det var viktigt att utveckla informationen utåt; att det är en väg till att få fler våldsutövare att söka kontakt och stöd.

Handläggare på Vuxen konstaterade att i ett första läge ”finns det behov av handläggare som kan ge stöd till våldsutövare”. Och vidare att ”kunna erbjuda annat boende till våldsutövare”. Det borde också vara rutin vid polisanmälan ”att någon direkt kontaktar våldsutövaren och erbjuder stöd”. På samma tema väcker chef på Familj frågan om ”att vid skyddsplacering av kvinnan, direkt ta kontakt med mannen för erbjudande om stöd”.

Anhörigkonsulent inom Äldre beskriver hur vanligt det är med vuxna våldsutövande barn som bor kvar hemma. Hen menar att man måste bli bättre på att hantera dessa.

5.3.4 Behov av större, stadsdelsövergripande verksamhet

Det har inte varit någon inom Kungsholmens stadsdelsförvaltning som argumenterat mot en större stadsdelsövergripande verksamhet. Samtidigt så har inte de tydliga argumenten för varit så många heller. Men några tankar och idéer som förts fram kräver mer eller mindre en stadsdelsövergripande verksamhet.

Inom ledningsgruppen var man enig om att ”om man hade något reellt att erbjuda” skulle det bli ”lättare att fråga om erfarenheten av våld och fånga upp det på annat sätt”.

Flera inom ledningsgruppen konstaterade att med så få aktuella våldsutövare skulle det vara svårt att hålla gruppverksamheter, för det krävs ett större underlag.

Chef för Familj beskrev tillfällena då våldsutövare visat intresse för stöd, men inte velat ha det av socialsekreterare. Hen beskrev det också som viktigt att ”det var andra personer än traditionella socialsekreterare som arbetade med stöd och behandling”. Slutsatsen var att det därför var ”bra med något mer externt, mer separat”.

Chef på Familj tyckte det ”lät lockande” med öppenvård för våldsutövare. Hen konstaterade att det var bra att ”kunna erbjuda stöd snabbt, när det är nytt och aktuellt”. Ibland hänvisar man till Manscentrum, men det är svårt att få plats. Samtidigt väckte någon annan inom ledningsgruppen frågan om det är kommunens ansvar att erbjuda en sådan verksamhet.

Handläggare på Vuxen har som förslag att man borde utgå från den verksamhet som finns inom Familje Frid i Bromma. Att utveckla den och låta alla fyra stadsdelsförvaltningar koppla vidare dit för utredning och stöd.

5.3.5 Sammanfattningsvis

Bland de som intervjuats inom Kungsholmens stadsdelsförvaltning råder det en stor enighet om bristerna i det nuvarande arbetet med våldsutövare. De allra flesta handläggare och chefer är starkt övertygade om behovet av att utveckla stöd till våldsutövare. Många olika tankar och idéer har först fram kring vad man borde göra – både som en utveckling av nuvarande verksamheter och som en del av en större stadsdelsövergripande verksamhet.

5.4 Bromma stadsdelsförvaltning²⁵

5.4.1 Total enighet om behovet av att utveckla stöd till våldsutövare.

Bland de intervjuade var det en total enighet om vikten av att utveckla arbetet med stöd till våldsutövare. Nästan alla intervjuade såg också ett behov av en större, stadsdelsövergripande verksamhet.

Överhuvudtaget är man generellt väldigt positivt inställd till att arbetet med våldsutövare uppmärksammas och till stöd och behandling av våldsutövare specifikt.

Gruppledaren på Äldre slår fast att ”det är bra att våld även börjar uppmärksammas bland äldre”.

Familjebehandlare poängterade vikten av att våldsutövaren får ”en egen individuell kontakt. Annars är det risk att den våldsutövande pappan blir som utfrys”.

---

²⁵ Inom Bromma stadsdelsförvaltning blev det av olika anledningar inte någon intervju med varken ledningsgruppen Socialtjänst och Fritid eller nätverksgrupp Våld i nära relationer. Detta har kompensrats med ett antal intervjuer med andra mindre formationer.

Verksamhetscontroller Förskola hävdade att ”ett hanterande/stöd till våldsutövande är indirekt ett stöd till barnet; det blir som en del i arbetet med barnets omsorg och säkerhet”.

Handläggare Familjefrid menar att det finns ett tydligt behov av att kunna erbjuda stöd och behandling till våldsutövare – ”stöd och behandling av våldsutövare gör nytta!”

5.4.2 Stöd till våldsutövare idag

Bromma är den enda av de fyra stadsdelsförvaltningarna som har en specifik verksamhet kring våld i nära relationer. Verksamheten kallas för Familjefrid, och består av två socialsekreterare²⁶ som enbart arbetar med ärenden med våld i nära relationer. De genomför utredningar och har individuella stödjande samtal, med både män och kvinnor, både våldsutövare och våldsutsatta. Man jobbar bland annat med metoden VASKA-samtal.

Inom Bromma stadsdelsförvaltning finns även egna familjehandlare. Om det förekommit våld arbetar dessa med metoden ”Tryggare barn” gentemot föräldrarna. Båda föräldrarna är med, oavsett vem som har varit utövare av våldet. Fokus är inte direkt på våldet, utan på föräldraskapet, omvårdnaden av barnet. De erbjuder också annan familjehandling med fokus på kommunikation och konflikthantering i de familjer där det förekommit våld. Om det finns behov av att individuellt arbeta mer direkt fokuserat på våldet aktualiseras personen till utredande socialsekreterare på Familj som kan remittera vidare till Familjefrid.

Chefer Familj beskriver att när det är fråga om våld mellan föräldrarna erbjuds kontakt med Familjefrid. Om våldsutövaren tackar ja ges kontaktuppgifter till Familjefrid.

Gruppledare Äldre beskriver att det enda de själva kan erbjuda våldsutövare är ett temporärt annat boende. Annars hänvisar de till Familjefrid för stödsamtal.

Familjehandlarna beskriver att det är ofta som våld förekommer, och de har också ett tydligt fokus på våld i arbetet. Något liknande beskriver chefer Familj. Gruppchef Familjerätten gissade att i en tiondel av deras ärenden förekommer våld.

---

²⁶ Sedan sommaren 2014 arbetar även två uppsökande socionomer delvis inom Familjefrid. Deras arbete är under utveckling och enbart på projekt fram till och med mars 2015. Mot bakgrund av detta beskrivs inte deras arbete närmre i denna kartläggning.

Även gruppledare Äldre har noterat ett antal ärenden där våld i nära relationer var aktuellt. Verksamhetscontroller Förskola ”är helt övertygad om att man möter våldsutövare på förskolan, men det är inget som diskuteras”.

Bromma stadsdelsförvaltning är den enda som har tillförlitlig statistik när det gäller kontakter med våldsutövare. Familje Frid träffade enligt sin statistik 35 stycken våldsutövare under 2013. 76 stycken hade i inkommande info för hela socialtjänsten noterats vara våldsutövare.

5.4.3 Hur det nuvarande arbetet med våldsutövare kan utvecklas

De flesta beskriver ett behov av att utveckla det uppsökande arbetet.

Chefer på Familj beskriver att det behövs ”en flexibilitet och tillgänglighet för att nå våldsutövare. Att man jobbar lite mer som fältare; följa med och vara med på plats”. Handläggare på Familje Frid håller med om detta och konstaterar att just det uppsökande arbetet är vad som närmast behöver utvecklas i arbetet med våldsutövare.

Det är flera som också beskriver ett behov av att utveckla samverkan internt.

Verksamhetscontroller Förskola tycker att ”det centrala för att utveckla arbetet med våldsutövare inom Förskola är samarbetet med socialtjänsten”. Det man konkret efterfrågar är en kontaktperson, som kunde skapa förutsättningar för en enklare och mer vardaglig kontakt mellan förskolorna och socialtjänsten.

Familjebehandlarna tycker att samsynen/samverkan mellan handläggare och familjebehandlare behöver bli bättre. Man är till exempel i behov av regelbunden input från Familje Frid, till exempel genom att de håller föreläsningar utifrån aktuell kunskap.

Gruppchefen på Familjerätten vill att man ska kunna erbjuda stöd till våldsutövare redan under Familjerättens utredning.

Många av de interna behov av utveckling som beskrivs handlar om att underlätta vägen till stöd till våldsutövare.

Familjebehandlarna konstaterar att det måste vara ”enkelt att hänvisa vidare våldsutövarna”. Gruppchef Familjerätten tror att man ”idag tappar många på vägen”, och att det därför ”krävs bättre

rutiner” och att ”vägen till stöd blir kortare”. Gruppledare Äldre efterfrågar att ”det blir tydligt vilka insatser som finns att erbjuda” och att det finns ”rutiner för hur dessa insatser ska erbjudas och genomföras”.

Chefer Familj beskriver ett utvecklingsbehov som bygger på en saknad av den funktion som den tidigare manlige socialsekreteraren på Familjefrid stod för. De ser ett behov av den enkla och flexibla formen av kontakt gentemot våldsutövare som blev med honom. Och de menar vidare att en sådan tillgänglighet är ”en viktig förutsättning för att kunna etablera kontakt med våldsutövare”.. Chefer Familj tror mot bakgrund av detta att det kan behövas även manlig behandlare/utredare som arbetar med våldsutövare.

Även Äldre beskriver ett behov av ett ”flexibelt och mobilt arbete” – för att nå ut med stöd till våldsutövare bland äldre.

5.4.4 Behov av större, stadsdelsövergripande verksamhet

De flesta intervjuade är eniga om behovet av en större stadsdelsövergripande verksamhet. Även om flera också sätter fingret på vissa frågor och dilemman med en sådan lösning.

Både Chefer Familj, gruppchef Familjerätten och handläggare Familjefrid beskriver behovet av en sådan verksamhet utifrån att underlaget då blir större. Handläggare på Familjefrid förklarar att ett sådant större underlag krävs för att ha utrymme för att erbjuda mer utvidgad stöd/behandling och att kunna ha fler än några enstaka anställda. De ovan är också eniga om att detta ökade utrymme är vad som krävs för att kunna starta gruppverksamheter för våldsutövare. En större verksamhet ger också utrymme för att ha den lokaliserad mer centralt och mer separerat från socialtjänsten, något både chefer Familj och gruppchef Familjerätten uttryckte som en fördel.

Både Äldre och Familj menar att det finns ett behov av att en sådan verksamhet delvis bedrivs med öppet intag.

Gruppledare på Äldre beskriver också att det är viktigt att en sådan större verksamhet har någon som är specialiserad på äldre. Hen beskriver vidare att en sådan verksamhet även bör ha som uppdrag att utbilda och informera handläggare inom socialtjänsten.

Det förslag på organisation och verksamhet som handläggare Familjefrid har en än mer utvidgad variant än vad som framkommit hittills i rapporten.

Handläggare Familje Frid ser många fördelar med hur Familje Frid fungerar idag; att man har en nära direktkontakt med övriga socialtjänsten och både genomför utredningar och har kortare serier av stödsamtal. Hen tycker att det optimala vore att alla stadsdelsområden både kan erbjuda det som Familje Frid erbjuder idag – plus en gemensam verksamhet med utvidgat stöd och behandling. En verksamhet liknande Familje Frid skulle kunna bedrivas antingen på var och en av stadsdelsförvaltningarna för sig eller samlat på ett ställe tillsammans med verksamheten för utvidgat stöd och behandling.

Det är familjebehandlarna som uttryckt den tydligaste tveksamheten inför en större stadsdelsövergripande verksamhet. De menar att vikten av närhet är stor när det gäller stöd och behandling. De tror att risken är överhängande att verksamheten blir oklar och oanvänd om den hamnar långt bort. Också risk att familjebehandlarna ”glömmer bort den”. Familjebehandlarna ser också problem med en verksamhet som ska styras gemensamt av flera stadsdelsförvaltningar.

Även chefer Familje Frid ser en nackdel om det blir stora avstånd och de konstaterar också att det blir ett dilemma hur det ska bekostas.

Handläggare Familje Frid väckte slutligen frågan om det verkligen är kommunen som ska utföra och bekosta behandling. Borde inte landstinget kunna finansiera just behandlingen?

5.4.5 Sammanfattningsvis

Bromma stadsdelsförvaltning är den enda av stadsdelarna som idag har socialsekreterare som enbart arbetar med våld i nära relationer, både utredning och stödsamtal. Det har i intervjuerna framkommit en del förslag på hur nuvarande arbete med våldsutövare kan utvecklas, men de flesta är också eniga om behovet av en större stadsdelsövergripande verksamhet.

6 Sammanfattning och analys

6.1 Jag och uppdraget

Jag har tolkat mitt uppdrag för denna rapport som att ta fram ett underlag som från olika perspektiv belyser frågan om det finns ett behov av att i samverkan mellan projektets fyra stadsdelsförvaltningar utveckla arbetet med stöd till våldsutövare.

Jag har som projektledare kommit utifrån - både i betydelsen att jag inte tidigare har arbetat inom någon av projektets stadsdelsförvaltningar och i betydelsen att jag inte i någon större utsträckning arbetat med våld i nära relationer.

Nu efter tre månaders djupdykning i ämnet är min spontana reflektion att arbete med våld i nära relationer i allmänhet och arbete med våldsutövare i synnerhet ligger i tiden. Det har de senaste åren tagits en mängd initiativ på temat – lokalt, regionalt och nationellt. Både i form av praktiskt arbete i vardagen och i form av skrivelser och utredningar. På det viset är det ett spännande område att kliva in i. Det är mycket som händer och än mer som tycks vara på väg att hända.

6.2 Tydliga behov utifrån styrdokument

Arbete just med våldsutövare i nära relationer är något som verkar vara extra mycket i ropet just nu. Mitt intryck är att det skett en tydlig förändring bara under de senaste åren. I äldre material om våld i nära relationer är det sällan som arbetet med våldsutövare överhuvudtaget nämns. Men i material som just kommit de senaste åren har arbetet med våldsutövare tagit en mer självklar plats.

De styrdokument som jag refererar till i rapporten är goda bekräftelser på detta.

I den för året nya ”Föreskrifter och allmänna råd Våld i nära relationer” är det första gången som Socialstyrelsen publicerar rekommendationer just beträffande stöd till våldsutövare.

SKLs förbundsstyrelse godkände i slutet av 2013 enhälligt positionspapper ”För kvinnofrid – mot våld i nära relationer” där det finns ett längre avsnitt under rubriken ”Ökat fokus på våldsutövare”.

I ”Stockholm stads program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer” slår man bland annat fast att: ”Alla män som utövar våld i nära relation, ska få likvärdiga och lika tillgängliga insatser oavsett var i staden de bor”.

Och slutligen i Stockholms stads budget för 2015 finns flera skrivelser om den ökade prioriteringen av stöd till våldsutövare. Bland annat står det att ”Arbetet med ökade insatser till våldsutövare behöver utvecklas. /.../ Personer som slår, eller som

känner att de kan använda våld mot sin partner, ska erbjudas behandling”.

Mot bakgrund av skrivelserna i dessa dokument vill jag mena att det finns ett tydligt behov för stadsdelsförvaltningarna att prioritera arbetet med våldsutövare i nära relationer och att erbjuda konkreta insatser i form av stöd och behandling.

6.3 Bristande evidens kräver fortsatt utveckling av metoder

Det är tydligt att man i det nationella och övergripande arbetet med stöd till våldsutövare alltmer efterfrågar tillförlitliga utvärderingar och att man i slutändan vill att arbetet mer ska luta sig emot evidensbaserade metoder än vad som är fallet idag.

Jag kan konstatera att flera av de ledande nationella organen är eniga om att det idag inte finns tillräckligt med kunskap om resultatet av stöd och behandling av våldsutövare. Och att det därför är viktigt att fortsätta att både utveckla utvärderingarna och själva behandlingsmetoderna.

6.4 Hur stort är underlaget?

Under arbetet med den här kartläggningen har det stått alltmer klart för mig att underlaget av klienter är en central del av frågan om vilket behov av stöd till våldsutövare som föreligger.

Problemet är bara att man kan se och räkna på underlaget på en mängd olika vis.

Ett sätt att se på underlaget är att utgå ifrån aktuella ärenden och personer inom stadsdelsförvaltningen, i synnerhet socialförvaltningen. Inom alla fyra av projektets stadsdelar är det tydligt att underlaget på detta vis ser väldigt litet ut; det är få personer som blir aktuella för stöd utifrån sitt våldsutövande. Däremot skiljer sig det en del åt hur man tolkar detta lilla underlag.

Vissa tolkar det som att det inte finns behov av ytterligare arbete med våldsutövare; det saknas underlag för att arbeta mer med det; det räcker med det man gör idag.

De flesta tolkar det emellertid som att dessa siffror har ett stort mörkertal bakom sig. Och att det därmed finns ett stort behov av att utveckla arbetet med våldsutövare.

Att det finns ett stort mörkertal tycker jag bekräftas både av brottsstatistiken och av de självuppskattningsundersökningar som har gjorts. Dessa studier beskriver i huvudsak antalet utsatta, men bakom varje utsatt borde rimligen finnas även en som utsätter.

Jag gör bedömningen att det är självuppskattningsundersökningarna som kommer närmast sanningen om antalet utsatta.

De tre väldigt seriösa och aktuella undersökningarna jag refererar till i rapporten visar på att mellan 7-14 procent av den vuxna befolkningen årligen är utsatta för någon form av våld i nära relation. Det innebär att det i projektets stadsdelsområden skulle vara mellan 16000 - 32000 utsatta årligen. Lägg därtill ca 5000 barn som är utsatta för våld i hemmet, enligt beräkningar från Brå.

För mig är det tydligt att siffrorna ovan talar om att det finns ett skrämmande stort underlag av våldsutövare ute i de fyra stadsdelsområdena. Den stora frågan handlar om hur man ska nå dem.

6.4.1 Underlag i jämförelse med befintliga verksamheter

Ett sätt att få en uppfattning om möjligt klientunderlag för en gemensam verksamhet gällande stöd till våldsutövare är att jämföra med befintliga verksamheter. I rapporten redovisar jag en jämförelse gentemot Mansmottagningen Söderort.

Genom att ställa Mansmottagningen Söderorts besöksantal i relation till antalet våldsutsatta enligt Socialförvaltningens studie har jag kommit fram till att om projektets fyra stadsdelsförvaltningar gemensamt skulle bedriva en verksamhet liknande Mansmottagningen Söderort skulle man få ta emot 180 st våldsutövare. För det skulle det krävas drygt tre heltidsanställda.

6.5 Stor enighet om behov inom stadsdelsförvaltningarna

I synen på behovet av att utveckla arbetet med stöd till våldsutövare har jag inte sett några generella skillnader mellan handläggare och chefer.

Däremot har jag uppmärksammat vissa skillnader mellan stadsdelsförvaltningarna.

Östermalms stadsdelsförvaltning är den där det uttrycks mest ambivalens kring ett behov av att utveckla arbetet. Vissa har där uttryckt att utifrån det lilla antalet aktuella ärenden med våldsutövare så klarar man sig med det man gör och har idag. Samtidigt har andra inom Östermalms stadsdelsförvaltning uttryckt motsatsen; att det finns ett stort mörkertal som man måste hitta sätt att hantera.

Mellan de tre övriga stadsdelsförvaltningarna är skillnaderna mindre. Engagemanget är oftast väldigt stort och enigheten om behovet av att utveckla arbetet med våldsutövare oftast slående.

Behovet av att utveckla stöd till våldsutövare bottnar ofta i det faktum att man idag inte erbjuder någon form av stöd till våldsutövare överhuvudtaget, eller i vissa fall åtminstone alltför lite och okvalificerad.

När det gäller behovet av att utveckla stödet till våldsutövare i allmänhet talar många om behovet av att arbeta mer proaktivt gentemot våldsutövarna och på det viset öka medvetenheten och intresset för stöd. Det handlar både om att skapa bättre informationskanaler och att arbeta mer uppsökande, mer utåtriktat. Andra talar om behovet av en bättre samverkan inom förvaltningen, för att ta till vara på de resurser som finns.

De främsta argumenten för en större stadsdelsövergripande verksamhet bygger oftast på det faktum att man då ökar underlaget. Med ett större underlag ökar möjligheterna till att ha en bredare, mer kvalificerad och mer stabil personalgrupp. Många påtalar också att med ett större underlag ökar möjligheten att bedriva gruppverksamheter för våldsutövare, vilket anses som väldigt viktigt.

Andra fördelar som öppnar sig med en större stadsdelsövergripande verksamhet är möjligheten att bedriva en delvis öppen verksamhet, som många tror är viktigt för att nå våldsutövare.

Även om enigheten är stor om behovet av en stadsdelsövergripande verksamhet har en del tveksamheter beskrivits. Vissa pekar på risken att verksamheten bli för särkopplad från socialtjänsten; att det blir för mycket av egen verkstad. Andra betonar att närheten är viktig när det gäller stöd och behandling; med en stadsdelsövergripande verksamhet blir det ofrånkomligt längre resväg för vissa. Dessutom finns det de som krasst konstaterar att

det inte blir lätt att varken hitta finansiering eller att driva en sådan verksamhet ihop med andra stadsdelsförvaltningar.

Det är värt att notera att på vissa håll har man formulerat att även dessa fyra stadsdelsförvaltningar möjligen är för få. Att det borde vara flera, eller allra helst en enda stor verksamhet för hela Stockholm stad. Det skulle om inte annat innebära att man följer stadens ambitioner om att samma stöd ska erbjudas till alla invånare.

Utifrån intervjuerna med handläggare och chefer inom stadsdelsförvaltningarna är mitt intryck att det generellt råder en mycket stor enighet om behovet av att utveckla arbetet med stöd till våldsutövare. Det råder en nästan lika stor enighet om behovet av att utveckla just en stadsdelsövergripande verksamhet.

6.6 Slutsats

För mig är det självklart att det inom projektets alla fyra stadsdelsförvaltningar finns ett akut behov av att redan idag börja arbetet med att utveckla stödet till våldsutövare. Det är ett arbete som var och en av stadsdelsförvaltningarna behöver ta tag i, utifrån sina förutsättningar. Rapporten innehåller många olika tankar och idéer från handläggare och chefer om vad som mer specifikt behövs i ett sådant utvecklingsarbete.

Jag är också övertygad om att det finns ett stort behov av att redan imorgon börja arbetet med att utveckla en stadsdelsövergripande verksamhet när det gäller stöd till våldsutövare. I synnerhet tänker jag att storskaligheten skapar helt nya möjligheter till både gruppverksamheter och öppet intag, som jag upplever som väldigt viktiga i arbetet med våldsutövare.

Däremot är jag tveksam till om det just är dessa fyra stadsdelsförvaltningar som ska göra det tillsammans. Jag tycker att en hel del talar för att man centralt inom staden istället borde börja planera för en gemensam verksamhet för hela staden. Det främsta argumentet är stadens ambition om att alla invånare ska ha likvärdiga möjligheter. Jag tror också att möjligheten till att skapa en samverkan med landstinget ökar väsentligt med en sådan stor gemensam verksamhet. Just nu är Stockholms läns landsting i stort osynliga i arbetet med stöd och behandling till våldsutövare, medan landsting i många andra delar av landet har tagit en avgörande roll – inte minst ekonomiskt. Dessutom ökar förstås storskalighetens alla övriga fördelar ytterligare med en ännu större verksamhet.

7 Referenslista

7.1 Källor

Kapitel 5 bygger på intervjuer med ett antal grupper och enskilda inom de fyra stadsdelsförvaltningarna, genomförda under hösten 2014. Närmre redovisning av vilka grupper och enskilda hittas i rapporten.

Kapitel 2.5.1 bygger på ett studiebesök hos Mansmottagningen Söderort, den 29/10-14.

7.2 Litteratur

Behandling av män som utövar våld i nära relationer – en utvärdering. Socialstyrelsen, 2010.

Brott i nära relationer En nationell kartläggning, Brå, 2014

För kvinnofrid, mot våld i nära relationer, SKL, 2013.

Kommunstyrelsens förslag till budget 2015 för Stockholm stad, Stockholm stad, 2014.

Rapport: Kartläggning av våld i nära relationer i Stockholms stad, Stockholm stad, Socialförvaltningen, 2013

SOU 2014:49 *Våld i nära relationer – en folkhälsofråga.*

SOSFS 2014:4 Socialstyrelsens Föreskrifter och Allmänna råd *Våld i nära relationer*

Stockholms stads program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer 2012-2014, Stockholm stad, 2011

Våld och hälsa – En befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa. NCK-rapport 2014:1, Nationellt centrum för kvinnofrid, 2014.

Våldsförebyggande arbete med män. En kunskapsöversikt, SKL, 2011.